

РЕШЕНИЕ

№ 35587

гр. София, 29.10.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 38 състав, в
публично заседание на 06.10.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ивета Стефанова

при участието на секретаря Елена Георгиева и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **6608** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203-207 АПК във връзка с чл. 1 ЗОДОВ.

Образувано е по искова молба от Л. Й. Д., представлявана в производството по делото от служебно назначен по реда на Закона за правната помощ процесуален представител, срещу Министерството на образованието и науката (МОН). Съобразно депозираното на 19.05.2022г. уточнение на иска, се претендира обезщетение за вреди, причинени в резултат от бездействие на МОН по подадени от ищцата сигнали срещу мълчалив отказ на Научния съвет на Института за български език при БАН да обяви конкурс за професор по евролингвистика и политоллингвистика и да утвърди предложената от нея структура на Института за български език към БАН, в която да се създаде трето направление на научните изследвания - европейска комуникация. Твърди се, че ответникът в качеството му на ресорно ведомство не е предприел дължимите мерки - да извърши проверка, да изрази становище или да препрати сигналите до друг компетентен орган, ако прецени, че има такъв. Претендираните имуществени вреди във вид на пропуснати ползи се съизмеряват със сбора на трудовите възнаграждения, които ищцата би получила като професор, доктор и доктор на науките за времето от 2000 г. до депозирането на исковата молба. Претърпените неимуществени вреди се изразяват във влошаване на здравословното състояние на ищцата, уронване на човешкото и професионалното ѝ достойнство, дискредитиране на името ѝ в научните среди у нас и в чужбина, политическа репресия, обида от държавата и страдания от невъзможността да поеме финансовите си нужди. Заявените от посоченото бездействие на МОН вреди обхващат период от 21 години и пет месеца, считано от 09.11.2000 г. до 09.04.2022 г., или общо 257 месеца, и са в общ размер на 976 600 лв., от които: 462 600 лв. имуществени вреди, представляващи неполучено месечно трудово възнаграждение от 1800 лв. за целия исков период;

неимуществени вреди като гражданин в размер на 257 000 лв. (по 1000 лв. на месец за целия исков период) и неимуществени вреди като учен в размер на 257 000 лв. (по 1000 лв. на месец за целия исков период).

Ответникът – Министерство на образованието и науката, чрез процесуалния си представител, отрича основателността на иска. По съображения за отсъствие на елементите от фактическия състав на отговорността на държавата за вреди моли за отхвърлянето му.

Прокурорът дава заключение за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

От фактическа страна:

С Определение № 4130 от 21.03.2024 г. по гр. дело № 10702/2021 г. по описа на Софийски градски съд производството пред общия съд е прекратено и делото, образувано по исковата молба на Л. Й. Д., е изпратено по подсъдност на АССГ.

От събраните в съдебния процес доказателства се установява, че след уволнението ѝ през 2000 г. от Института за български език при БАН ищцата е сезирала многократно Министерство на образованието и науката със сходни искания, предложения и сигнали по въпроси, касаещи отношенията ѝ с Института за български език при БАН, преструктурирането му и създаването на Център за европейска комуникация към БАН, тематичните области, по които се обявяват конкурси от Института във връзка с развитието на академичния състав, „политическото ѝ реабилитиране“ като учен, възстановяването ѝ на работа и т.н. (л. 5 – л. 9; л. 34 – л. 50; л. 78 – л. 90 от гр. дело № 10702/2021 г.). Налице са данни, че МОН се е произнесло изрично и многократно по поставените от ищцата въпроси, включително относно разкриването на предложеното от нея ново структурно звено към БАН и обявяването на конкурс за професор по заявената специалност, отправяло е запитвания и е препращало за становище до компетентните институции съответните искания, за което Л. Д. е уведомявана своевременно (л. 76 – л. 77; л. 123 – л. 125, л. 171 – л. 188 от гр. дело № 10702/2021 г.).

От правна страна:

Искът е допустим поради приложимостта на инцидентния съдебен контрол спрямо незаконосъобразността на фактическото действие или бездействие от съда по обезщетението в хипотезата по чл. 204, ал. 4 АПК.

Разгледан по същество, искът е неоснователен. В производството по обезщетение за вреди по ЗОДОВ, както и в общия исков процес, ищецът носи тежестта да докаже иска си по основание и размер. Доказването на основанието на иска се свежда до установяването на фактите, от които ищецът черпи съществуването на спорното право на обезщетение. Установената в чл. 154, ал. 1 ГПК тежест на доказване се изразява в провеждането на пълно главно доказване на релевантните за правото на обезщетение факти. Фактическият състав на отговорността на държавата за вреди по чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ включва незаконосъобразен административен акт, действие или бездействие на държавен орган при изпълнението на административна дейност, наличието на вреда от действието (правно или фактическо) и причинна връзка между него и вредоносния резултат. Реализирането на отговорността на държавата е обусловено от кумулативното наличие на всеки от елементите от състава на отговорността.

Искът в случая е недоказан по основание, като липсва и причинна връзка между юридическите факти, от които се извежда правото на обезщетение, и характера на претендираните вреди.

В отлика от правното бездействие на административния орган, приравнено на административен акт – чл. 58, ал. 1, вр. с чл. 21, ал. 1 АПК, защитата по чл. 256 АПК е приложима спрямо бездействие на органа по произтичащо пряко от закон или друг нормативен акт задължение за извършване на фактическо действие. Освен, че в случая е бил сезиран с искане да извърши правно действие – разглеждане на предложения и сигнали, несъвместимо с хипотезата на чл. 256

АПК, отсъства и нормативен източник за дължимо разрешаване от органа на поставения пред него въпрос. От качеството му на държавен орган, комуто е вменена обща компетентност по провеждането на националната научна политика (чл. 7, ал. 1 от Закона за насърчаване на научните изследвания, отм.), за министъра не възниква автоматично задължение с очертаното от ищцата съдържание. Министърът на образованието на науката не осъществява непосредствени ръководни и контролни функции върху дейността на БАН, която е със статут на национална автономна организация за научни изследвания, обхващаща академичните институти и други самостоятелни структурни звена. Видно от нормативната уредба в Закона за Българската академия на науките и Закона за развитието на академичния състав в Република България, извън правомощията му е да извърши заявената проверка и да разпорежи създаването на структурно звено към БАН, съответно – да бъде обявен конкурс за заемане на желаната от ищцата академична длъжност. В този смисъл, Министерството на образованието и науката не е и пасивно материалноправно легитимиран ответник по иска.

Иницирираните от ищцата производства пред МОН не попадат в обхвата на предвидения в специалния закон - Глава четвърта от ЗРАСРБ, административен контрол, относим единствено към висящи процедури за заемане на академична длъжност, нито в приложното поле на Глава осма от кодекса. Характерът на спорното правоотношение, предпоставен от естеството на адресираните от ищцата до Института за български език към БАН искания, отрича изобщо възможността за формиране на мълчалив отказ по тях, а на още по-голямо основание - за фактическо бездействие на сезирания с оплакване срещу такъв отказ министър. Непринадлежността на сочените като непредприети от органа мерки към категорията на бездействието по смисъла на чл. 256 АПК лишава от предмет изследването на неговата правомерност. След като соченото за неизпълнено задължение не е от фактически характер, нито административният орган е негов субект по силата на изрично нормативно правило, по хипотеза извършването му не може да бъде обезпечено по реда на чл. 256 АПК. Макар и безпредметно, доколкото касае правни действия, за пълнота следва да се посочи, че Министерството е проявило процесуална активност по насочените към него искания, произнасяйки се с нарочни актове по тях. При това положение искът срещу МОН е неоснователен само на това основание с оглед изначалната липса на елемент от фактическия състав на правото на обезщетение.

Извън понятието за бездействие съобразно чл. 256 от АПК, произнасянето на административен орган, съставляващо мълчалив отказ, би могло да породи основание за защита по чл. 1 от ЗОДОВ единствено след неговата отмяна по надлежния ред. Волеизявлението или отсъствието на такова по предложения и сигнали обаче не подлежи на съдебна проверка – чл. 118, ал. 3 и чл. 124, ал. 2 АПК.

Неоснователността на иска е обусловена и от отсъствието на причинна връзка между незаконосъобразното бездействие и твърдените вреди, която, за да породи правото на обезщетение, следва да е пряка – чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ. Само по себе си неизвършването на действия от административния орган по сигнал или предложение не представлява неизпълнение на задължение, с чиято незаконосъобразност да се свърже настъпването на вреди. От соченото в исковата молба непредприемане на мерки от страна на министъра на образованието и науката, под формата на извършване на проверка, изразяване на позиция или препращане на поставените въпроси на евентуално компетентен орган, по начало не могат да възникнат очертаните от ищцата имуществени и неимуществени вреди, изразени в лишаването ѝ от трудово възнаграждение, влошаване на здравословното състояние, засягане на личното достойнство, професионална изолация, репресия по социален признак, накърнен авторитет и страдания от неспособността за финансова издръжка. При липсата на компетентност да разреши поставените пред него въпроси е

изключена и възможността претендираното от ищцата неупражняване на правомощия от министъра на образованието и науката да бъде правопораждащ юридически факт на твърдените вреди.

Изложените съображения мотивират съда да отхвърли иска. Недоказаността му по основание изключва необходимостта от обсъждането на размера на претенцията.

Воден от горното, Административен съд – София-град, II отделение, 38 състав

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ иска на Л. Й. Д., с правно основание чл. 203-207 от Административнопроцесуалния кодекс във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, срещу Министерство на образованието и науката за обезщетение в размер на 976 600 лв. за имуществени и неимуществени вреди за периода от 09.11.2000г. до 09.04.2022г., в резултат на незаконосъобразно бездействие на МОН по подадени от ищцата сигнали срещу мълчалив отказ на Научния съвет на Института за български език при БАН да обяви конкурс за професор по евролингвистика и политоллингвистика и да утвърди предложената от нея структура на Института за български език към БАН, в която да се създаде трето направление на научните изследвания - европейска комуникация.

Решението може да се обжалва пред Върховния административен съд с касационна жалба в 14-дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: